

Altzoko Handiari buruz hizketan Lourdes Herrastirekin

Aranzadi Zientzia Elkarteko kidea da Herrasti, eta Altzoko Handiaren hezurak bilatzeko lanetan aritu da. Bere ustez, hezurduraren aurkikuntzak harrera ona izan du, Handiaren figura gertukoa delako jende askorentzat.

Lourdes Herrasti giza hezurren azterketan aritzen da. Argazkia: Mauro Saravia

Bideoa ikusi eta ondoren
erabaki agertzen diren
esaldiak egia ala gezurra
diren.

<https://labur.eus/LICc5>

	EGIA	GEZURRA
Altzoko Udalaren enkarguz hasi ziren bilaketa lanak egiten.		
Lehendabizi Altzoko hilerrian begiratu zuten, eta ondoren hezurtegia.		
Humeroa handia zen, baina beste hezurak aurkitu arte ez zuten pentsatu Handiaren hezurdura zenik.		
Hamabost egunetan egin zituzten indusketa lanak.		
Auzolanean egindako proiektua izan da, boluntario moduan aritu dira nazioarteko aditu ugari.		
Altzoko Handia gertuko sentitzen dute askok, horregatik izan du hainbesteko garrantzia aurkikuntzak, besteak beste.		
Aurkitutako hezurak ez dira nahikoa erraldoitasuna aztertzeko eta horregatik egingo dute 3Dko erreplika.		
3Dko moldea sortuko dute familiari emateko eta, horrela, adituek benetako hezurdurarekin lanean jarraitu ahal izango dute.		

ERANTZUNAK

Bideoa ulertu

	EGIA	GEZURRA
Altzoko Udalaren enkarguz hasi ziren bilaketa lanak egiten.		X
Lehendabizi Altzoko hilerrian begiratu zuten, eta ondoren hezurtegia.	X	
Humeroa handia zen, baina beste hezurak aurkitu arte ez zuten pentsatu Handiaren hezurdura zenik.		X
Hamabost egunetan egin zituzten indusketa lanak.		X
Auzolanean egindako proiektua izan da, boluntario moduan aritu dira nazioarteko aditu ugari.	X	
Altzoko Handia gertuko sentitzen dute askok, horregatik izan du hainbesteko garrantzia aurkikuntzak, besteak beste.	X	
Aurkitutako hezurak ez dira nahikoa erraldoitasuna aztertzeke eta horregatik egingo dute 3Dko erreplika.		X
3Dko moldeak sortuko dute familiari emateko eta, horrela, adituek benetako hezurdurarekin lanean jarraitu ahal izango dute.		X

TRANSKRIPZIOA

Zein da Lourdes Herrasti?

Lourdes Herrasti naiz, Aranzadi Zientzia Elkarteko kidea; hain zuzen ere, Antropologia departamentuko kidea. Antropologian aztertzen duguna da giza hezurak, eta hain zuzen ere, hemen inguruan dauzkagunak (ditugunak), gehienak, giza hezurak dira.

Nola jasotzen duzue Miguel Joakin Eleizegiren, Altzoko Handiaren, hezurdura bilatzeko enkargua?

Gure kide batek uztailan lana egiten zuen, justu (zehazki) uztailan, Altzoko udaletxean (udalean). Bertako langileekin komentatzen (hizketan ari zela), galdetu zuen Altzoko Handiaren istorioaz. Eta beraiek esan zioten ez zekitela non egon zitekeen hilobiratuta, non egon zitezkeen bere hezurak. Orduan berak galdetu zuen, norbaitek bilatu al du? Norbaitek topatzeko ahalegina egin al du? Ezetz erantzun zitzaionean esan zuen, bueno (beno) ba, goazen egitera.

Kanposantuan begiratzan hasi ginen lehenengo, familiak ohiko lekua dauka hilobiratzeko eta esparru horretan jardun ginen zundaketa bat egiten. Eta gurekin batera egon ziren senitartekoak gurekin denbora guztian egon direlako. Eta han aurkitu ez genuenez, bigarren aukera zen hezurtegia (hezurtegia) begiratzeko.

Hasi ginen begiratzan eta halako batean aurkitu genuen, berezia zen eta tamainaz handia zen humero bat. Humero horrek benetan adierazten zigen halabeharrez berea izan behar zuela. Eta berea, Altzoko Handiko (Handiaren) besoko hezurra izan behar zuela. Bat aurkitzeak suposatzen zuen gehiago egon behar zutela eta horregatik gehiago topatu genituen. Eta zorionez, aurkitu dugu hezurduraren gehiengoa. % 80a gurekin daukagu ia (jada).

Zein aritu zarete proiektuan lanean?

Proiektu guzti hau (hau guztia) sortu zen bat-batean, aldeaz aurretik planifikazio handirik gabe. Berez uztailan sortu zen ideia eta abuztuan jada egiten ari ginen. 15 egunetan dena martxan jarri genuen eta sortu zen ekipoa (taldea) oso berezia izan zen, dena bolondresen (boluntarioen) egindako lana izan zen, auzolanean egindako lana.

Eta auzolanez egindako lan honetan, gurekin ibili ziren pertsonak, batzuk oso bereziak dira, mundu osoan ezagunak direlako. Gurekin batera egon zen nazioarteko Gurutze Gorriko burua, akzio (ekintza) humanitarioko burua den Morris Tidball Binz; gurekin egon zen ere neurologo garrantzitsuenetarikoa bat (izen handiko neurologo bat), biologo garrantzitsu bat, Estatu Batuetan bera da "Brain mapping" munduko proiektu handienaren burua, gurekin jardun zen lanean, gurekin aritu zen adimen artifizialeko burua den Xabier Uribeurretabizkaia (Uribe-Etxebarri)..., Hau da, ez ginen arkeologoak, antropologoak eta Aranzadi Zientzia Elkarteko kideak bakarrik egon, baizik eta gurekin batera zientzia (zientziako) beste arloetatik etorritako jendea, oso adituak bere arlo-esparruetan, baina gurekin bolondres (boluntario) aritu zirenak gustu handiz lanean.

Oihartzun handia izan du aurkikuntzak. Zergatik?

Aurkikunde honek berebiziko garrantzia izan du. Ez bakarrik abuztuan gertatu delako eta sekulako oihartzuna izan duelako, porque (izan ere) komunikabide guztietan atera da nonahi, baizik eta guretzat ere, herriarentzat, pertsonaia berezia zelako. Pertsonaia historikoa izateaz gain, pertsonaia gurea bezala sentitzen genuen, gure Handia zelako, eta hori da pelikularen bitartez guztiok ezagutu dugun pertsonaia, Altzoko Handia. Eta gurea egin dugunez, nik uste dut denok (guztiok) sentitu dugula eta jaso dute (dugu) notizia benetan berri on bat bezala. Bertan zegoela eta hemen jarraitzen duela izaten. Bestalde, zientziaren aldetik, badu aurkikuntza honek igual (agian) bestelako ildo batzuk jorratzeko.

Bi laborategi Euskal Herrian ari dira aztertzen erraldoitasuna, gigantismoa nondik sortu daitekeen edo nondik nora sortzen den edo ateratzen den. Orduan, bertan atera ditugun hezur puska batzuk erabiliko dituzte hain zuzen ere azterketa hori egin ahal izateko. Bestalde, noski, hezur guzti hauek (hauei guztiei) aterako diegu 3D-ko, hiru dimentsioko, molde bat eta hiru dimentsioko molde horren bitartez egin dezakegu erreplika bat. Erreplika horren bitartez jakingo dugu edo edukiko dugu beti, gurekin tamaina bereko, morfologia bereko, hezurdura; nahiz eta benetazko hezurdura, bere hezurak, azkenean familiari bueltatuko diegu (dizkiogun), ohi den bezala. Baina guk, aldeaz aurretik, hartuko dugu horien erreplikak eta erreplika horien bitartez atzerketa gehiago egiterik izango ditugu gerora ere.